

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z wniosku B. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
z udziałem zainteresowanego M. s.r.o. z siedzibą w m. C.
o ustalenie ustawodawstwa właściwego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 września 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 sierpnia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 10 sierpnia 2016 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) w sprawie z odwołania B. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z 3 września 2015 r., w której organ rentowy ustalił dla wnioskodawcy od 1 czerwca 2013 r. jako właściwe ustawodawstwo polskie, oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w O. z 17 grudnia 2015 r., sygn. akt V U (...), w którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie.

W sprawie ustalono, że wnioskodawca w dniu 15 lipca 2013 r. złożył wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa z tytułu aktywności zawodowej wykonywanej na terenie dwóch krajów UE. Do wniosku załączył m.in. umowę o

pracę zawartą ze słowackim pracodawcą M. s.r.o. z/s w C. od dnia 1 czerwca 2013 r.

Organ rentowy 22 lipca 2013 r. oraz 29 października 2013 r. zwrócił się do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej o potwierdzenie objęcia wnioskodawcy słowackim systemem zabezpieczenia społecznego z tytułu zatrudnienia u powyższego pracodawcy.

Słowacka instytucja ubezpieczeniowa 13 listopada 2013 r. wskazała, że przeprowadziła kontrolę w M. s.r.o. z/s w C. z której wynikało, że pracownicy w/w podmiotu faktycznie wykonują zatrudnienie na terenie Słowacji niemniej - w ocenie instytucji słowackiej - nosi ono znamiona pracy marginalnej.

Wnioskodawca prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą na terytorium Polski od dnia 10 maja 2010 r., działalność ta wznowiona została od dnia 1 czerwca 2013 r. W dniu 1 czerwca 2013 r. wnioskodawca zawarł umowę o pracę z mającą siedzibę na terenie Słowacji firmą M. s.r.o. z siedzibą w C. Umowę tę wnioskodawca przedłożył organowi rentowemu bez informacji o rodzaju pracy, czasie pracy oraz wysokości umówionego wynagrodzenia. Umowa miała być wykonywana na terenie Republiki Słowackiej. W okresie od czerwca 2013 r. do lipca 2015 r. miesięczne wynagrodzenie za prace wnioskodawcy wynosić miało 40 Euro.

Pracownicy firmy M. s.r.o. zawierali umowy o pracę z których wynikał czas pracy - 10 godzin miesięcznie z wynagrodzeniem w wysokości 40 Euro.

W celu ustalenia ustawodawstwa właściwego organ rentowy wzywał wnioskodawcę do przedstawienia dowodów potwierdzających faktyczne podjęcie i wykonywanie pracy na terenie Słowacji, wskazanie miejsca wykonywanej pracy, charakteru pracy i jej częstotliwości, podania dokładnych dat rozpoczęcia i zakończenia pracy u wskazanych pracodawców, oświadczenia o miejscu zamieszkania. W odpowiedzi wnioskodawca nie przedłożył żadnych dowodów potwierdzających faktyczne wykonywanie pracy na terytorium Słowacji poza umową o pracę o jakiej mowa wyżej oraz dokumentem o zgłoszeniu go do ubezpieczenia na terenie Słowacji przez zainteresowaną Spółkę (*Registracny list FO*).

W dniu 29 listopada 2013 r. organ rentowy wydał decyzję tymczasową, w

której poinformował wnioskodawcę, że od 1 czerwca 2013 r. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych na podstawie art. 13 ust. 1 lit. a w związku z art. 13 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. W/w decyzja doręczona została słowackiej instytucji ubezpieczeniowej - Socialna Poistova - w dniu 9 grudnia 2013 r. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie wniosła zastrzeżeń do tymczasowego określenia przez ZUS Oddział w O. - mającego zastosowanie, co do osoby wnioskodawcy - ustawodawstwa.

Wnioskodawca nie przedłożył dowodu na okoliczność objęcia go słowackim ubezpieczeniem społecznym na podstawie umowy o pracę z dnia 1 czerwca 2013 r. Dowodu takiego nie przedłożył też zainteresowany - pracodawca wnioskodawcy firmy M. s.r.o. w C.

Słowacka instytucja ubezpieczeniowa - Socialna Poistovna wydała 27 sierpnia 2014 r. decyzję orzekającą, że B. W. jako pracownik firmy M. s.r.o. z/s w C. nie został objęty obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym, emerytalnym i ubezpieczeniem na wypadek bezrobocia od 1 czerwca 2013 r. wg. słowackiego ustawodawstwa. Ponadto wskazano, dla wnioskodawcy w/w instytucja nie wystawiła za okres o jakim mowa wyżej formularza E 101SK/PDA1.

Z tytułu prowadzonej w Polsce pozarolniczej działalności gospodarczej na terenie Polski B. W. za 2013 r. osiągnął przychód w wysokości 7.250,00 zł oraz za 2014 r. w wysokości 16.200,00 zł.

Wyrokiem z 17 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w O. oddalił odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji organu rentowego.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją odwołujący się, zarzucając naruszenie art. 14 ust. 5 pkt b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L z dnia 30 października 2009 r.); art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 200 z 7 czerwca 2004 r., s. 1); art. 3 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego oraz art. 233

k.p.c.

Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja odwołującego nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd odwoławczy uznał, że wnioskodawca, nie wykazał, aby ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego była niezgodna z zasadami logicznego rozumowania, ani doświadczenia życiowego. Wbrew jego zarzutom, Sąd pierwszej instancji przeprowadził szczegółowe postępowanie dowodowe, dokonał całościowej oceny zgromadzonych dowodów, w tym przedstawionych przez niego dokumentów i nie popełnił błędu, przyjmując, że w spornym okresie wnioskodawca podlegał ustawodawstwu polskiemu z zakresie ubezpieczeń społecznym, jak również, że na terenie Słowacji wykonywał pracę o charakterze marginalnym.

Sąd drugiej instancji zwrócił także uwagę na fakt, że organ rentowy, w celu prawidłowego określenia mającego zastosowania wobec wnioskodawcy ustawodawstwa, w dniu 22 lipca 2013 r. zwrócił się do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej w sprawie wykonywania przez niego pracy jej rozmiaru na terenie Słowacji. W odpowiedzi z dnia 13 listopada 2013 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa wskazała, że wymiar pracy i wynagrodzenie pracowników firmy M. s.r.o. wskazują na pracę o charakterze marginalnym. Wobec tego organ rentowy ustalił tymczasowo, że od 1 czerwca 2013 r. jako właściwe dla wnioskodawcy jest ustawodawstwo polskie w zakresie ubezpieczeń społecznych, o czym poinformował zarówno wnioskodawcę, jak i słowacki organ ubezpieczeniowy. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa w przewidzianym terminie dwóch miesięcy nie zgłosiła żadnego sprzeciwu. Wobec tego organ rentowy wydał w dniu 13 lutego 2014 r. decyzję ostateczną, w której stwierdził, że wnioskodawca od 1 czerwca 2013 r. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Okoliczności te zatem potwierdzają, że organ rentowy wyczerpał tryb konieczny przewidziany w art. 16 ust. 2 i 3 rozporządzenia Nr 987/2009. Tym samym nie było podstaw do kwestionowania ustalonego przez organ rentowy ustawodawstwa polskiego, jako właściwego dla wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę, że słowacka instytucja ubezpieczeniowa wydała 27 sierpnia 2014 r. decyzję, w której stwierdziła, że B. W., jako pracownik

firmy M. s.r.o. z/s w C., nie został objęty obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym, emerytalnym i ubezpieczeniem na wypadek bezrobocia od 1 czerwca 2013 r. wg. Słowackiego ustawodawstwa. Decyzja ta zatem dodatkowo potwierdza, że wnioskodawca w spornym okresie nie podlegał słowackiemu ubezpieczeniu społecznemu.

W odniesieniu do dokumentu z dnia 7 lipca 2015 r. poświadczający objęcie ubezpieczonego opieką zdrowotną z tytułu wykonywania pracy w Słowacji za okres od 29 czerwca 2015 r. do 28 czerwca 2016 r. - dokument S1, to wbrew zarzutom wnioskodawcy, zdaniem Sądu odwoławczego, nie przesądzał on o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w Słowacji. Dokument ten bowiem, z uwagi na brak podstawy prawnej, został anulowany przez Słowacki Urząd Nadzoru nad Opieką Zdrowotną, co potwierdza pismo tej instytucji z 3 listopada 2015 r. W konsekwencji dowód ten nie może zostać uznany za dokument potwierdzający podleganie słowackiemu ubezpieczeniu społecznemu. Ponadto nie dotyczył on podlegania ubezpieczeniu społecznemu w Słowacji z tytułu wykonywania pracy, ale jedynie objęcia go ochroną zdrowotną. Natomiast podleganie słowackiemu ubezpieczeniu społecznemu potwierdza dokument E 101SK/PDA1, którego wnioskodawca, mimo ciążącego na nim obowiązku, nie przedłożył w toku sprawy.

Poza tym zebrany w sprawie materiał dowodowy potwierdził słuszność stanowiska Sądu Okręgowego, że praca wnioskodawcy miała charakter marginalny. Przepisy wspólnotowe co prawda nie zawierają definicji „pracy marginalnej”. Jednak istotne w tym zakresie ma stanowisko Komisji Europejskiej, z którego wynika, że praca marginalna, to praca, która jest stała ale ma niewielkie znaczenie pod względem: czasowym, to jest zajmuje mniej niż 5% regularnego czasu pracy i ekonomicznym, czyli stanowi mniej niż 5% całkowitego wynagrodzenia. Tymczasem miesięczny przychód wnioskodawcy ze stosunku pracy w Słowacji wynosił 40 euro, co oznacza, że w zależności od kursu euro otrzymywał od słowackiego pracodawcy wynagrodzenie w wysokości od 142,36 zł do 147,91 zł miesięcznie, przy łącznym wymiarze pracy 10 godzin miesięcznie. Jednocześnie centrum życiowe wnioskodawcy znajduje się w Polsce, gdzie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Z kolei z pisma Naczelnika Urzędu Skarbowego wynika, że wnioskodawca z tytułu prowadzonej działalności

gospodarczej w Polsce uzyskał przychód w wysokości 7.250,00 zł w 2013 r. i 16.200,00 zł w roku 2014. Porównanie stosunku czasu pracy oraz uzyskiwanych dochodów za granicą i w kraju doprowadziło Sąd do właściwej oceny, że zatrudnienie wnioskodawcy na terenie Słowacji miało charakter marginalny w rozumieniu art. 14 ust. 5b Rozporządzenia nr 987/2009. Poza tym z uwagi na znaczną odległość wnioskodawca ponosił wysokie koszty dojazdu do siedziby pracodawcy, co niewątpliwie pomniejszało i tak już niski dochód z pracy na terenie Słowacji. To natomiast również uzasadniało ustalenie ustawodawstwa polskiego w zakresie zabezpieczenia społecznego wnioskodawcy.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną w całości odwołujący się. Skargę oparto na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego i procesowego.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na przyczynie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c. Wskazano, że skarga jest oczywiście uzasadniona, bowiem nieprawidłowa była ocena Sądu drugiej instancji, że przeprowadzone przez polskie organy rentowe postępowanie było realizacją zapisów przepisów o koordynacji systemu zabezpieczenia społecznego w zakresie współpracy. Sąd drugiej instancji uznał, że organ rentowy prawidłowo ustalił, iż właściwym dla wnioskodawcy ustawodawstwem jest ustawodawstwo polskie, podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy potwierdził, że organ rentowy nie przeprowadził w sposób dostateczny postępowania wyjaśniającego z instytucją słowacką, w zakresie który pozwoliłby ustalić istotne dla sprawy okoliczności, tj. kwestię marginalności, która biorąc pod uwagę zapisy „Praktycznego poradnika” nie jest zgodna z twierdzeniami Sądu. Sąd drugiej instancji w istocie oparł się wyłącznie na tym, że organ słowacki nie wniósł żadnych zastrzeżeń, nie bacząc na to, że tryb postępowania organu polskiego był niezgodny z art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Dodatkowo Organ rentowy nie ustalił aktualnego statusu ubezpieczeniowego wnioskodawcy na Słowacji, zważając wyłącznie na brak przedłożenia przez niego formularza E 104.

Nadto, przede wszystkim, brak przeprowadzenia prawidłowej procedury przez organ rentowy określonej w art. 13 ust. 3 Rozporządzenia podstawowego w z

w. z art. 16 ust. 2 i 4 Rozporządzenia wykonawczego, a to ustalenia tymczasowego ustawodawstwa polskiego zamiast słowackiego, spowodowało, że Sąd Apelacyjny błędnie wywnioskował, że Organ rentowy wykonał prawidłowo wszystkie czynności celem ustalenia właściwego ustawodawstwa wobec wnioskodawcy. W konsekwencji pisma z dnia 29 listopada 2013 r. nie można było, zdaniem skarżącego, zakwalifikować jako informacji przekazanej w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, co sprawia, że termin dwumiesięczny, o którym mowa w tym przepisie, nie rozpoczął biegu i ustalenie ustawodawstwa właściwego przez organ rentowy nie można uznać za dokonane w przewidzianym trybie, co nie mogło skutkować uznaniem je za ostateczne.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

1) odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na brak spełnienia ustawowych przesłanek określonych w przepisie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.;

2) w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania o jej oddalenie jako bezzasadnej;

3) zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga jest oczywiście uzasadniona

(art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W realiach niniejszej sprawy nie sposób przyjąć, że skarżący wykazał, aby skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi w głównej mierze polemikę z ustaleniami faktycznymi i oceną materiału dowodowego dokonaną przez Sąd drugiej instancji, należy zatem przypomnieć, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. A zatem Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów dokonaną przez Sądy *meriti*.

Należy przy tym zauważyć, że skarżący nie przedstawił argumentów, które

mogłyby przemawiać za tym, że Sąd Apelacyjny naruszył w sposób oczywisty przepisy rozporządzenia w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenia wykonawczego. Wnioskodawca całkowicie pomija w swojej argumentacji tę okoliczność, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych przed wydaniem decyzji tymczasowej zwrócił się do słowackiego organu rentowego z prośbą o informację w przedmiocie wykonywania przez ubezpieczonego pracy na terenie Słowacji i to właśnie Słowacki organ rentowy poinformował ZUS o tym, że praca ubezpieczonego ma charakter marginalny, w dodatku skarżący nie uzyskał i nie przedstawił w toku niniejszego postępowania jakichkolwiek dokumentów wydanych przez organy słowackie, które mogłyby potwierdzać, że podlega on na terenie tego państwa ubezpieczeniom społecznym, a zatem ustalenie w decyzji tymczasowej (a następnie ostatecznej) podlegania polskiemu ustawodawstwu nastąpiło po wyjaśnieniu wątpliwości polskiego organu rentowego z organami słowackimi. Z ustalonego w toku niniejszego postępowania stanu faktycznego nie wynika zatem, aby Sądy dopuściły się oczywistego naruszenia art. 13 ust. 3 Rozporządzenia podstawowego w zw. z art. 16 ust. 2 i 4 Rozporządzenia wykonawczego.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w punkcie drugim ma swoje oparcie w § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).